

Rekonstrukce lebky *Australopithecus africanus*

Kat. číslo 111.3216

Rekonstrukce lebky druhu *Australopithecus africanus*

z materiálu SOMSO-PLAST

Model byl vytvořen za použití odlitků fragmentů ze sbírky Ústavu antropologie na univerzitě v Göttingenu. Odborné posouzení modelu provedl prof. Dr. C. Vogel, bývalý ředitel Ústavu antropologie na univerzitě Göttingenu.

Místo a rok nálezů: Sterkfontein (Transvaal, Jihoafrická republika), 1947.

Vrstva nálezů: „member 4“ (dříve: „lower breccia“).

Stáří: spodní pleistocén, cca. 2,3-2,8 milionů let.

Obecný úvod:

Jeden z nejstarších doposud známých nálezů fosilních hominidů (= „lidem podobní“, čeled' v zoologické klasifikaci) patří k rodu *Australopithecus* (= „jižní opice“). Tyto fosilní nálezy, označované také jako australopitékové, jsou považovány za lidi, protože celá řada znaků u lebky, chrupu, kostry trupu a končetin se už výrazně liší od vývojového stupně lidoopů a podobá se spíše znakům novodobých lidí. Celkově ale australopitékové ještě vykazují mozaiku pongidních (typických pro lidoopy) a hominidních (typické pro lidi) znaků. Je však stále ještě velmi sporné, zda se australopitékové dokázali pohybovat vzpřímeně po dvou nohou (= bipedie) stejně efektivně jako novodobí lidé.

Má se za velmi pravděpodobné, že *Australopithecus* už účelově vyráběl nástroje a nářadí z kamene (tzv. kamenné nástroje neboli „pebble tools“), ačkoliv se mozek této lidské formy, co se jeho absolutní velikosti týče, ještě pohyboval ve variačním rozmezí dnešních největších žijících lidoopů, goril.

Geologické stáří aktuálně nejstarších nálezů kostních fragmentů australopiteků činí cca 4 miliony let (*Australopithecus anamensis*), nejmladší by mohly mít cca 1 milion let (*Australopithecus robustus*). Nejstarší kamenné nástroje jsou známy z vrstev, jejichž stáří bylo pomocí kalium-argonové metody stanoveno na cca 2,6 milionů let.

Australopithecus je znám z jižní a východní Afriky a také z republiky Čad. Zda se tato ranná lidská forma vyskytovala také mimo Afriku, např. na Jávě nebo v Číně, je pořád ještě velmi sporné.

Australopitekové se dělí na dvě skupiny, starší gracilní (*Australopithecus anamensis*, *A. bagreighazali*, *A. afarensis*, *A. africanus*) a mladší robustní (*Australopithecus aethiopicus*, *A. boisei*, *A. robustus*). U robustní větve se vyvinuly obzvláště velké moláry (stoličky), mimořádně silná a masivní čelist a v souladu s tím silné kostní hřebeny na lebeční klenbě pro uchycení silného žvýkacího svalstva. V porovnání s gracilními formami, které se dají považovat za všežravce, se robustní australopitekové pravděpodobně živilí převážně nebo dokonce výhradně tuhou rostlinou stravou.

Extrémně robustní australopitekové nepatří k přímé vývojové linii člověka. Mnohem spíše představují vysoce specializovanou boční větev, která bez pokračování vymřela ke konci spodního pleistocénu, resp. na začátku spodního středního pleistocénu.

Informace k této rekonstrukci lebky:

Základem pro tuto rekonstrukci lebky je lebka nalezená v roce 1947 v Sterkfonteinu (typ Site), která je známá pod názvem „Mrs. Ples“. (Sts 5) a která byla původně popsána pod názvem „*Plesianthropus transvaalensis*“. Stáří vrstvy nálezů v „member 4“ se doposud nepodařilo jednoznačně určit, avšak nalezená fauna dává tušit stáří mezi 3,0 a 2,5 miliony let. Protože původní lebce chybí spodní čelist a zuby, musely být rekonstruovány, resp. upraveny podle jiných nalezených fragmentů jihoafrického australopiteka.

Jednotlivé rozměry a určité proporce se u této rekonstrukce bohužel poněkud liší od originální předlohy.